

Kuinka ratkoa sanallisia tehtäviä geometriassa?

Tuomaksen vaiheet ja vinkit menestykseen*

*Vaiheet ja vinkit eivät välttämättä johda menestykseen kaikissa tilanteissa. Saattaa sisältää pähkinää.

1. Lue tehtävänanto huolellisesti!

7.9

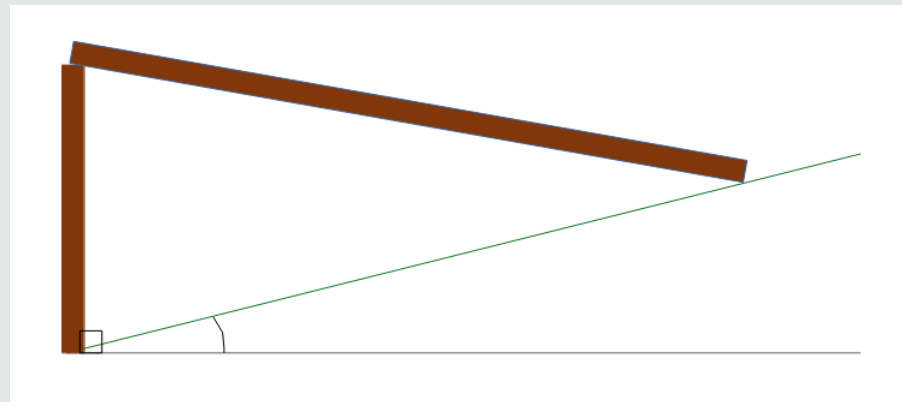
Tasaisesti viettävän rinteeseen kaltevuuskulma on $9,0^\circ$. Rinteessä kasvanut pystysuora mänty katkesi 3,5 metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen 5,3 metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

”Hmm... okei eli meillä on siis rinne tietyssä kulmassa ja taittunut mänty. Tiedetään kulman lisäksi kaksi pituutta ja männyn alkuperäinen pituus täytyisi laskea.”

2. Piirrä tilanteesta mallikuva!

- Mallikuvan ei tarvitse olla kaunis eikä täydellinen, kunhan se on **selkeä**!
- Hyödynnä halutessasi **värejä**, erilaisia viivoja ym.
- Myöskään pituuksien ja kulmien ei tarvitse olla oikean suuruisia/oikeassa suhteessa toisiinsa!
- *Joskus voi tosin helpottaa, jos esimerkiksi piirtää ympyrälle keskipisteen kolmion sivujen keskinormaalien avulla.*

7.9

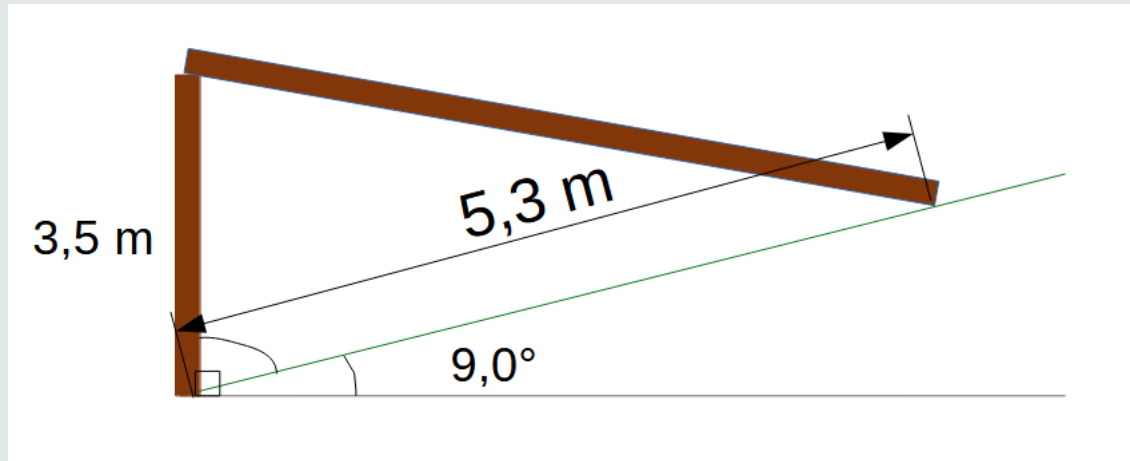

Tasaisesti viettävän rinteeseen kaltevuuskulma on $9,0^\circ$. Rinteessä kasvanut pystysuora mänty katkesi 3,5 metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen 5,3 metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

3. Kirjoita kuvaan kaikki tehtävänannossa kerrotut mitat sekä muut tiedot!

- Pituudet, korkeudet, kulmien suuruudet ym.

7.9

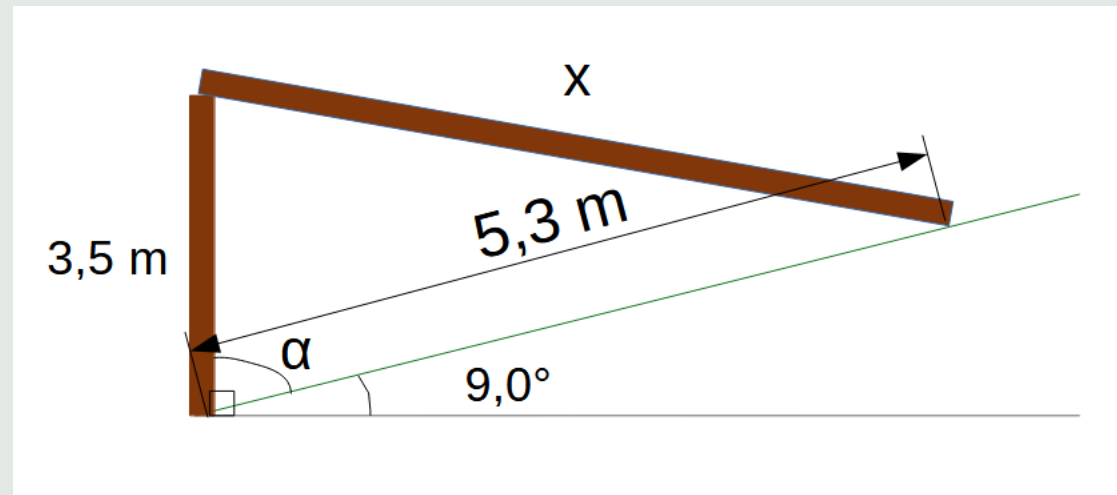

Tasaisesti viettävän rinteeseen kasvanut pystysuora mänty katkesi 3,5 metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen 5,3 metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

4. Nimeä kuvaan tuntemattomat asiat!

- Esim. pituudet a , b , x , y ... ja kulmat α , β , γ ...

7.9

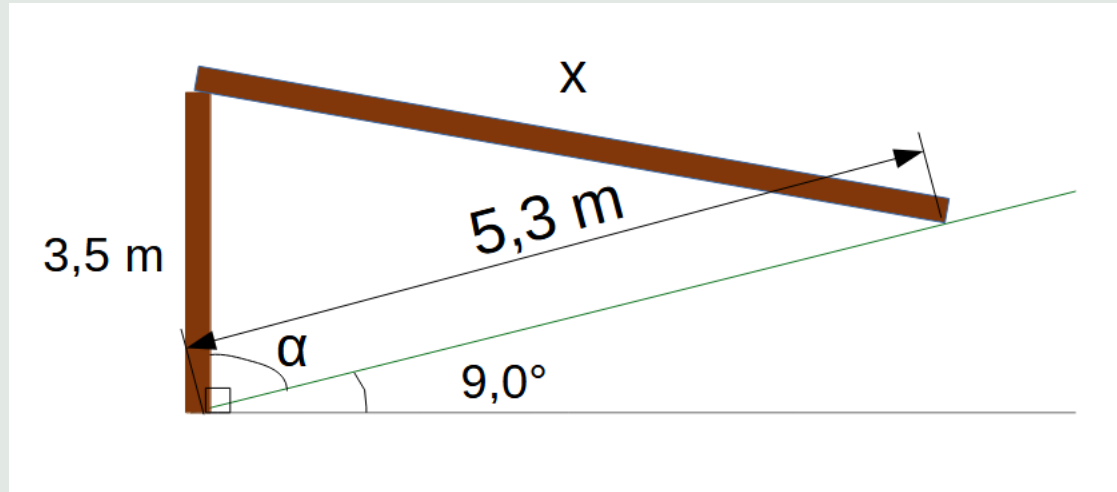
Tasaisesti viettävän rinteeseen kaltevuuskulma on $9,0^\circ$. Rinteessä kasvanut pystysuora mänty katkesi $3,5$ metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen $5,3$ metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

5. Pohdi, mitä kuvioita kuvassa on sekä mitä lauseita niihin liittyy!

- Tällä kurssilla esiintyy erityisesti paljon kolmioita.
- Esim. suorakulmaiselle kolmiolle sini, kosini ja tangentti sekä Pythagoraan lause ja kaikille kolmioille sinilause sekä kosinilause.
- *Lauseet ovat matematiikassa tehokkaita ja tärkeitä työkaluja!*

”Kuvassa on ainakin erilaisia kulmia sekä kolmio, joka ei vaikuta suorakulmaiselta. Voisinkohan hyödyntää sinilauseetta tai kosinilauseetta?”

7.9

Tasaisesti viettävän rinteeseen kaltevuuskulma on $9,0^\circ$. Rinteessä kasvanut pystysuora mänty katkesi $3,5$ metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen $5,3$ metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

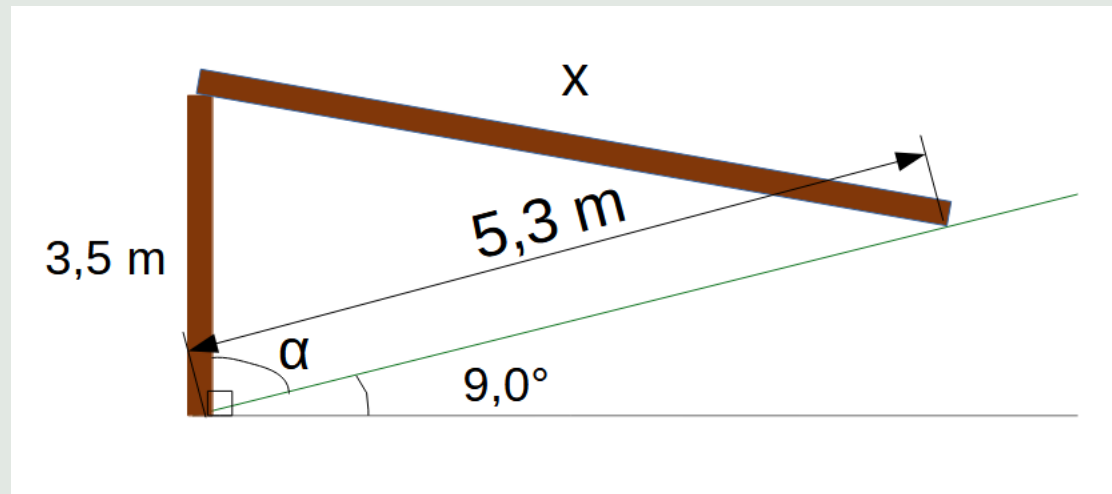
b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

6. Pohdi, minkä tuntemattoman voisit ratkaista ensin ja ratkaise se.

Ratkaistaan kulma α .

$$\alpha = 90^\circ - 9,0^\circ = 81,0^\circ$$

”Mänty on kasvanut pystysuorassa ja $9,0^\circ$ kulma tiedetään, joten voin ratkaista kulman α .”

7.9

Tasaisesti viettävän rinteen kaltevuuskulma on $9,0^\circ$. Rinteessä kasvanut pystysuora mänty katkesi 3,5 metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen 5,3 metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

7. Pohdi, minkä tuntemattoman voisit ratkaista sitten ja ratkaise se.

"Hei!!! Nyt kun tiiän kulman α suuruuden ja kolmion kahden sivun pituudet, niin voin ratkaista kolmannen sivun pituuden x kosinilauseen avulla! Tuo sivu on nyt kulman α vastainen, joten se tulee kaavassa c :n paikalle. Ja kulman γ paikalle tulee sitten tietysti kulma α . Kaavassa a ja b on kulman viereisten sivujen pituuksia eli 3,5 m ja 5,3 m."

Ratkaistaan kulma α .

$$\alpha = 90^\circ - 9,0^\circ = 81,0^\circ$$

Ratkaistaan sitten männyn latvaosan pituus x kosinilauseen avulla.

$$c^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \gamma$$

$$x^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha$$

$$x = \pm \sqrt{a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha}$$

$$x = \pm \sqrt{(3,5 \text{ m})^2 + (5,3 \text{ m})^2 - 2 \cdot 3,5 \text{ m} \cdot 5,3 \text{ m} \cdot \cos 81,0^\circ}$$

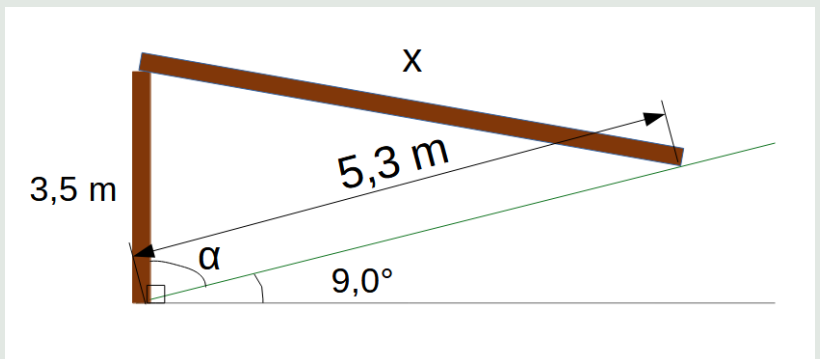
Koska pituus ei voi olla negatiivinen, niin laskimella saadaan männyn latvaosan pituudeksi noin 5,877 m.

7.9

Tasaisesti viettävän rinteeseen kaltevuuskulma on $9,0^\circ$. Rinteessä kasvanut pystysuora mänty katkesi 3,5 metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen 5,3 metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

8. Toista vaihetta 7 niin monta kertaa kuin tarvitset!

”Sitten saan männyn koko alkuperäisen pituuden lisäämällä latvaosan pituuden x alemman osan pituuteen.”

Ratkaistaan kulma α .

$$\alpha = 90^\circ - 9,0^\circ = 81,0^\circ$$

Ratkaistaan sitten männyn latvaosan pituus x kosinilauseen avulla.

$$c^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \gamma$$

$$x^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha$$

$$x = \pm \sqrt{a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha}$$

$$x = \pm \sqrt{(3,5 \text{ m})^2 + (5,3 \text{ m})^2 - 2 \cdot 3,5 \text{ m} \cdot 5,3 \text{ m} \cdot \cos 81,0^\circ}$$

Koska pituus ei voi olla negatiivinen, niin laskimella saadaan männyn latvaosan pituudeksi noin 5,877 m. Lasketaan vielä männyn alkuperäinen pituus.

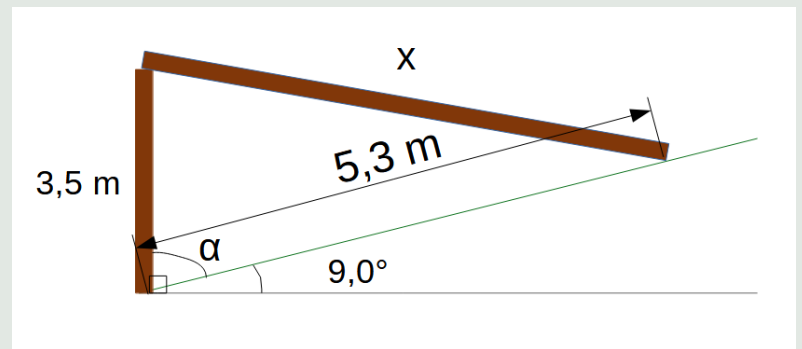
$$3,5 \text{ m} + 5,877 \text{ m} = 9,377 \text{ m} \approx 9,4 \text{ m}$$

7.9

Tasaisesti viettävän rinteeseen kaltevuuskulma on $9,0^\circ$. Rinteessä kasvanut pystysuora mänty katkesi 3,5 metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen 5,3 metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

Huomioita ratkaisuihin

- Muista mainita **käyttämäsi lauseet** sekä esittää **käyttämäsi kaavat** symbolein!
- Usein kannattaa **sieventää yhtälöt mahdollisimman pitkälle** ennen lukuarvojen sijoittamista.
- Käytä laskutehtävissä **tarkkoja arvoja tai riittävän tarkkoja välituloksia** (ainakin **2 merkitsevää numeroa enemmän** kuin mitä vastaukseen halutaan)!

Ratkaistaan kulma α .

$$\alpha = 90^\circ - 9,0^\circ = 81,0^\circ$$

Ratkaistaan sitten männyn latvaosan pituus x kosinilauseen avulla.

$$c^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \gamma$$

$$x^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha$$

$$x = \pm \sqrt{a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha}$$

$$x = \pm \sqrt{(3,5 \text{ m})^2 + (5,3 \text{ m})^2 - 2 \cdot 3,5 \text{ m} \cdot 5,3 \text{ m} \cdot \cos 81,0^\circ}$$

Koska pituus ei voi olla negatiivinen, niin laskimella saadaan männyn latvaosan pituudeksi noin 5,877 m. Lasketaan vielä männyn alkuperäinen pituus.

$$3,5 \text{ m} + 5,877 \text{ m} = 9,377 \text{ m} \approx 9,4 \text{ m}$$

9. Muista pyöristää lopullinen vastaus oikeaan tarkkuuteen ja kirjoittaa sanallinen vastaus!

Ratkaistaan kulma α .

$$\alpha = 90^\circ - 9,0^\circ = 81,0^\circ$$

Ratkaistaan sitten männyn latvaosan pituus x kosinilauseen avulla.

$$c^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \gamma$$

$$x^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha$$

$$x = \pm \sqrt{a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha}$$

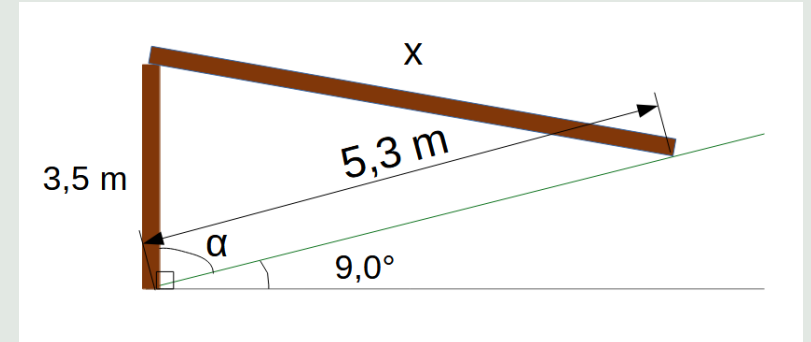
$$x = \pm \sqrt{(3,5 \text{ m})^2 + (5,3 \text{ m})^2 - 2 \cdot 3,5 \text{ m} \cdot 5,3 \text{ m} \cdot \cos 81,0^\circ}$$

Koska pituus ei voi olla negatiivinen, niin laskimella saadaan männyn latvaosan pituudeksi noin 5,877 m.

Lasketaan vielä männyn alkuperäinen pituus.

$$3,5 \text{ m} + 5,877 \text{ m} = 9,377 \text{ m} \approx 9,4 \text{ m}$$

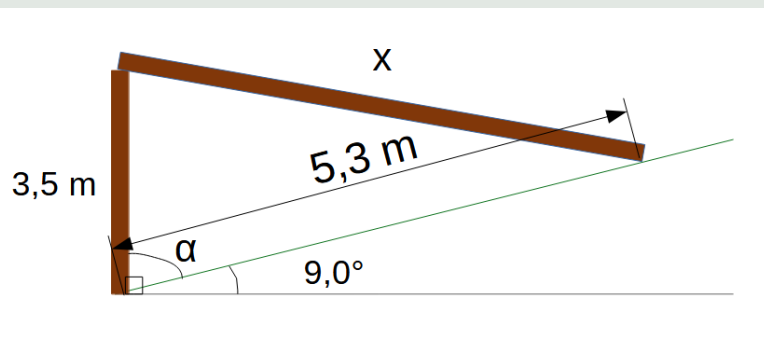
V: Männyn alkuperäinen pituus oli siis 9,4 metriä.

10. Pohdi, onko laskemasi tulos järkevä.

7.9 Tasaisesti viettävän rinteeseen kaltevuuskulma on $9,0^\circ$. Rinteessä kasvanut pystysuora mänty katkesi $3,5$ metrin korkeudelta ja latvaosa taittui ylärinteeseen osuen $5,3$ metrin päähän tyvestä irtoamatta tyviosasta.

b) Laske männyn alkuperäinen pituus.

Ratkaistaan kulma α .

$$\alpha = 90^\circ - 9,0^\circ = 81,0^\circ$$

Ratkaistaan sitten männyn latvaosan pituus x kosinilauseen avulla.

$$c^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \gamma$$

$$x^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha$$

$$x = \pm \sqrt{a^2 + b^2 - 2ab \cos \alpha}$$

$$x = \pm \sqrt{(3,5 \text{ m})^2 + (5,3 \text{ m})^2 - 2 \cdot 3,5 \text{ m} \cdot 5,3 \text{ m} \cdot \cos 81,0^\circ}$$

Koska pituus ei voi olla negatiivinen, niin laskimella saadaan männyn latvaosan pituudeksi noin $5,877$ m. Lasketaan vielä männyn alkuperäinen pituus.

$$3,5 \text{ m} + 5,877 \text{ m} = 9,377 \text{ m} \approx 9,4 \text{ m}$$

V: Männyn alkuperäinen pituus oli siis $9,4$ metriä.

Lisähuomioita

- Älä säikähdä, jos et heti tiedä, miten tehtävä ratkeaa tai mitä kaikkea pitäisi ratkaista (**eivät opettajatkaan aina tiedä** 😊), vaan lähde ratkaisemaan tehtävää **vaihe vaiheelta**. Geometrian tehtävät **eivät usein ole helppoja ja lyhyitä**.
- Kannattaa kirjoittaa vastauksiin **"ihan oikeaa tekstiä"** (esim. "Ratkaistaan sitten männyn latvaosan pituus x kosinilauseen avulla.") ja **sanallistaa koko ajatteluprosessi!** Älä anna hyvän päättelyn ja pohdinnan mennä hukkaan, vaan **tuota päättelysi esille!**
- Jos tehtävän ratkaisu vaatii aikaa ja pohdintaa, niin **valjasta se vahvuudeksi!**

Eli lyhyesti

---

1. Lue **tehtävänanto** huolellisesti!
2. Piirrä **mallikuva**!
3. Kirjoita kuvaan se, **mitä tiedetään**!
4. Nimeä kuvaan **tuntemattomat** asiat!
5. Pohdi, mitä **kuvioita** ja **lauseita** tilanteeseen liittyy!
- 6. Ratkaise** jokin **tuntematon**!
7. Ratkaise **seuraava tuntematon**!
8. Ratkaise **tuntemattomia vaihe vaiheelta**, kunnes päädyt lopulliseen vastaukseen!
9. Muista **pyöristys** ja **sanallinen vastaus**!
10. Pohdi tuloksen **järkevyyttä**!

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Tukiopetuksen ohjelma

Omatoimista tehtävien ratkointia:

- Kertausmoniste
- Aiemmin kurssilla lasketut tehtävät
- Jos haluat tietynlaisen tehtävän ratkottavaksi, kysy!

Kysy, kysy, kysy!!!

Jos et tiedä, mistä aloittaa, niin pohdi, mitkä kurssin keskeisistä sisällöistä vaativat eniten kertausta:

- kpl 3 (erityisesti kk-lause) ja 4 + kertaustehtävät
- kpl 6 ja 7 + kertaustehtävät (huomioi erityisesti "Yleisiä tehtäviä kolmioista")
- Kpl 2 (monikulmioiden pinta-aloja sekä kulmien suuruuksia) sekä 5, 6 ja 7 (kolmion sivujen pituuksia, kulmien suuruuksia sekä pinta-alan sinikaava kappaleessa 6). Myös kpl 8 tärkeä, kunhan muut kolmiokappaleet ovat hallussa! + kertaustehtävät
- Kpl 9–12 (haastavia asioita esimerkiksi segmentin pinta-ala ja tangenttiin liittyvät laskut) + kertaustehtävät
- Kpl 13–16 + kertaustehtävät